गोत्रिरात्रि व्रत कथा प्रा.

प्रसिद्ध करनार

महादेव रामचंद्र जागुटे बु[illegible]सेल.

त्रणदरवाजे अमदावाद.

डायमंड ज्युबिली प्रिन्टिंग प्रेस अमदावाद.

संवत १९५५ सने १८९९.

॥ श्रीगणेशायनमः ॥ अथगोत्रिरात्रिव्रतकथाप्रारंभः ॥

ध्यानं ॥ शांताकारंभुजगशयनं पद्मनाभंसुरेशं विश्वाधारं गगनसदृशंमेघवर्णंशुभांगं ॥ लक्ष्मीकांतंकमलनयनंयोगि-भिर्ध्यानगम्यं ॥ वंदेविष्णुंभवभयहरंसर्वलोकैकनाथं ॥ १ ॥ मुकंकरोतिवाचालं पंगुलंघयतेगीरिं ॥ यत्कृपास्त्वमहंवंदे

शान्त आकारवाळा, शेषनाग उपर शयन करवावाळा, जेनी नाभीमां कमळ छे एवा, देवताओना ईश्वर, विश्वना आधारभूत, आकाश सदृश निराकार, मेघ समान श्याम रंगना, मंगळमय छे अंग जेनां एवा, श्रीलक्ष्मीना पति, कमळ सदृश छे नेत्र जेनां एवा, योगिओने ध्यानथी जाणवामां आवता, संसारनो भय नाश करनारा अने सर्व लोकना एक अधिपति एवा श्री विष्णुनुं हुं ध्यान करुं छुं. ॥ १ ॥ जेनी कृपा मुंगाने वाचाळ करे छे,

अने लुलाने पर्वत उल्लंघावे छे, एवा परमानन्द (स्वरुप) जे माधव तेने हुं नमस्कार करुं छुं. ॥ २ ॥ भारतनुं युद्ध निवृत्त थया पछी अने कौरवोना सैन्यनो क्षय थया पछी, धर्मराजा—युधिष्ठिर, पोताना पुत्र तथा भाइओ सह आनंद पाम्या. ॥ ३ ॥ युधिष्ठिर राजा श्री कृष्ण भगवान्ने पुछे छे

परमानंदंमाधवं ॥ २ ॥ निवृत्तेभारतेयुद्धेकुरुसैन्यक्षयंगते ॥
राजाधर्मसुतश्रीमान्भ्रातृभिःसहमोदतः ॥३॥ युधिष्ठीरोवाच
एनापिलक्ष्मीसकलान्नराणांभूवनेभवेत् ॥ संतातिवर्धतोस्त्रिणां
तद्वृतंवदमेप्रभो॥४॥श्रृणुराजन्प्रवक्ष्यामि वृतानामुत्तमंवृतं॥

के हे भगवन् ! जे व्रत वडे करी लक्ष्मीनी प्राप्ति थाय, तथा संततिनी वृद्धि थाय, एवा प्रकारनुं व्रत हे प्रभो ! मने कहो. ॥ ४ ॥ श्री कृष्ण कहे छे के—हे राजन् ! जे वडे सर्व पापनो क्षय थइ जाय, एवुं उत्तममां उत्तम व्रत

हुं तमने कहुं छुं, ते तमे सांभळो. ॥ ५ ॥ हे पांडु पुत्र ! पुरुष अने स्त्रियो-
नी जीज्ञासाने पूर्ण करनारुं गोत्रिरात्रि नामनुं व्रत छे, ते तमारी पास
कहुं छुं. ॥ ६ ॥ युधिष्ठिर राजा पुछे छे के,—हे देव ! ए व्रत केवुं छे ? शी

येनैवक्रीयमाणेन सर्वपापक्षयोभवेत् ॥ ५ ॥ गोत्रिरात्रीमिति
ख्यातं नृस्त्रिणांफलदायकं ॥ वांछितंजायतेतेषां येषांचेत
सिवर्त्तते ॥ ६ ॥ युधिष्ठीरउवाच ॥ किदृशंतद्व्रतंदेव विधानं
किदृशंव्रते ॥ कथमेषासमुत्पन्ना कस्मिन्कालेषुकेशव ॥ ७ ॥
॥ श्रीकृष्णउवाच ॥ पुराकृतयुगेपार्थ मनुर्नामबभूवह ॥ वैव

रीते उत्पन्न थयुं ? अने ते कया काळमां करवुं ? हे केशव ! ते अमने कहो. ७
श्री कृष्ण कहे छे के—हे पृथाना पुत्र ! पूर्वे सतयुगमां वैवस्त मनुना वंशमां
उत्पन्न थयेल अने सकळ पृथिवीना अधिपतिपणाने प्राप्त करेल दिलिप

नामे राजा हतो. ॥ ८ ॥ जन्मथी बुद्धिमान् एवा दिलिप राजाने अन्य राजाओ वश्य थइने खंडणी भरवा लाग्या. ॥ ९ ॥ नित्य धर्ममां आसक्त अने पूजवा योग्य एवा बुद्धिमान् दिलिप राजाने वृद्धावस्था प्राप्त थया

स्वतान्वयेजाता बभूवपृथिवीपति ॥ ८ ॥ बुद्धिमान्दिलिपो राजा प्रसूतःपतिरुत्तमः ॥ नृपाःसर्वेवशंतस्य संजाताकरदा यकाः ॥९॥ नित्यंधर्मपरोराजा पूजनियोमनिषिणां ॥ नजाय तेतुसंतानं तस्यैवंवर्त्ततेसदा ॥१०॥ वांछतातनयंयेन दत्तामं त्रिषुकौशला ॥ सुपुत्रार्थंसपत्नीको वसिष्ठस्याश्रमंययौ ॥११॥

छतां संतान थयुं न हतुं. ॥ १० ॥ पुत्रेच्छावाळो दिलिपराजा पोताना मंत्रीने कोशल देश सोंपीने पोतानी पट्टराणीसह पोताना कुळगुरु ब्रह्माना

पुत्र महर्षि वसिष्ठजीना आश्रममां गयो. ॥ ११ ॥ ए दिलिपराजाने मार्गमां जतां कल्याणरूप शुभ शकुन थयां ते जोईने ते आनंद पाम्यो, ते शकुन कयां छे के,—मार्गमां सारसपक्षो तोरणरूप थईने जतां हतां तथा नाना

पश्याद्यपथिकल्याणि सारसैस्तोरणंकृतं ॥ विविधानिचवृक्षाणि मार्गेषुफलितानिवै ॥ १२ ॥ सराजामहिषीसार्धं रथारूढसुवाहनः ॥ संध्यायांयोगिनस्तस्य महर्षेप्रापदाश्रमं ॥ १३ ॥ सारथिंचसमादिश्य वाजिनाविश्रामयेत्तथा ॥ तस्मादुत्तिर्यदं

प्रकारनां वृक्ष फळद्रूप थईने सुंदर थइ रहेलां हतां. ॥१२॥ ते राजा दिलिप पोतानी पटराणीसह सुंदर रथमां आरुढ थइने, सायंकाळे महर्षि वसिष्ठजीना आश्रममां पोहोच्यो. ॥ १३ ॥ ते रथमांथी ते दम्पत्ति—राजा अने राणीए उतरीने पोताना रथना सारथीने कह्युं के,—घोडाने छोडी विश्राम

करावं. आ प्रमाणे सारथीने आज्ञा करी राजाए राणीसह मुनिना आश्र-
ममां प्रवेश कर्यो. ॥ १४ ॥ स्वपत्नि—अरुंधती ते थकी युक्त एवा जे
महर्षि वसिष्ठ तेने संध्या करता जोइने, जाणे जगत् गुरु ब्रह्माजी, सावित्री

पत्या वाश्रमं ागतौ ुने ॥१४॥ ्वंकर्म्माणिसंध्यायां दिली-
पोदद्दशेगुरु ॥ अरुंधत्यासहासिनं सावित्रेवापितामहं ॥ १५ ॥
तौप्रणम्यगुरुंतत्र मुनीपत्नींविशेषतः ॥ स्थितौतस्यसमीपेतु
प्रीत्यानंदयतस्तयोः ॥ १६ ॥ दिलिपंचतदात्यर्थं धर्मज्ञंतंनृपंशु-

सह होय नहि शुं! एम मनमां दिलिप राजा जाणवा लाग्यो. ॥ १५ ॥
महाराजा दिलिप अने तेनी राणी सुदक्षिणा, पोताना गुरु महर्षि वसिष्ठ
तथा तेमनां पत्नि अरुंधती तेने प्रीतिथी आनंद पूर्वक नमस्कार करी
पासे बेठां. ॥१६॥ महाराजा दिलिपने, वसिष्ठजी कुशळ पुछवा लाग्या के,

हे राजा! तुं तारी प्रजासह कुशळ छे? ते मने कहे. ॥ १७ ॥ दिलिप राजा कहे छे के—हे देव ! हे वसिष्ठ गुरु!! आप सरखा अमारा गुरु छो, तो कुशळ केम न होय; कारण के देव अने मनुष्य तेनुं विपत्तिना समयमां

भं ॥ पप्रछचकुशलंराज्ये वसुधायांततोमुने ॥ १७ ॥ दिलिप-उवाच ॥ कुशलंमेःसदादेव स्थितेत्वयिगुरौसति ॥ सुराणांचम-नुष्याणां विपदारक्षिताभवान् ॥ १८ ॥ विषयेममकांताया अपत्यंकिंनजायते॥नतुकार्यंधरित्र्यामे निराशापितरोमम१९। तथाकुरुमुनीश्रेष्ट पुत्रोभवतिमेयथा ॥ राज्ञ्यांविपदीसंप्राप्ते

तमेज संरक्षण करनारा छो. ॥ १८ ॥ हे मुनि कुळभूषण! मने अन्य दुःख नथी. मारी स्त्रीने पुत्र थतो नथी तेनुं कारण शुं? मारा पूर्वजो निराश छे. तेथी मारे राज्यगादिनुं पण प्रयोजन नथी. ॥ १९ ॥ हे मुनि श्रेष्ठ!

मने पुत्र थाय एवो उपाय बतावो. राजाओने विपत्ति वेळाए, सम्पति, सुख अने संपत्ति आपनारा तमेज छो. ॥ २० ॥ श्री कृष्ण भगवान् युधिष्ठिर राजाने कहे छे के—हे युधिष्ठिर! आ प्रमाणे महाराजा दिलिपे महर्षि

त्वदायत्तंसुखंमुने ॥२०॥ वदेतिकथितंराज्ञा मुनयेवैयुधिष्ठिर ॥ तदामुनिक्षणंतस्थौ ध्यानास्तिमितलोचनः ॥२१॥ कारणंसंततेराज्ञो मुनिर्दृष्ट्वासमाधिना ॥ पश्चान्निवेदितंतत्र दिलिपायप्रयत्नतः ॥ २२ ॥ पूर्वंसुनासिमाराध्य वसुधांगच्छतस्तव ॥ अभूत

वसिष्ठजी पासे विज्ञप्ति करतां, ते श्रवण करी, वसिष्ठजी पोतानी आंख्यो मींची ध्यानारूढ थया. ॥ २१ ॥ ते राजाने संतान न होवानुं कारण समाधिवडे विचारीने, पछी दिलिप राजाने आ प्रमाणे कह्युं. ॥ २२ ॥ वसिष्ठ कहे छे के—हे राजन्! तुं पूर्वे देवेन्द्रनुं आराधन करी पृथिवीमां

आवतो हतो, ते समय कल्पवृक्षना तळे कामधेनु बेठी हती, तेनुं ते वन्दन करयुं नहि ते दोष तने लाग्यो छे. ॥२३॥ हे राजन् ! ए कामधेनुने कोप उत्पन्न थतां, तेणे एवो विचार कर्यो के,—मारी पासे थइने राजा चाल्यो जाय छे, छतां तेणे मने वंदन करयुं नहि, आ प्रमाणे ज्यारे राजाए आ

कल्पतरोश्चाधः कामधेनुर्नवंदिता ॥ २३ ॥ जातस्तस्यास्तदा कोपो दत्तस्तेशापईदृशः ॥ नवंदिताहंभवता सांप्रतंयदिभूमीप ॥ २४ ॥ भविष्यतिनतेपुत्र स्तच्छापोनश्रुतस्त्वया ॥ नपुज

युगमां धर्मनो लोप कर्यो, तो आवता काळनां मनुष्यो केम धर्मनो लोप नहि करे ! माटे एनुं फळ ए राजाने अवश्य मळवुं जोइये, आ प्रमाणे गायना मनमां थयुं. ॥२४॥ हे राजन् ! तने पुत्र थशे नहि, आ प्रमाणे कामधेनुना मनमां संकल्प थयो, पण ते संकल्प तारा सांभळवामां आव्यो नहि;

पूजन करवा योग्य कामधेनुनुं तें वंदन करयुं नहि, ए कारणथी तारे त्यां पुत्र नथी. ॥ २५ ॥ हे राजन् ! तने एवुं पाप लिप्त थयुं छे के तारुं कल्याणज थाय नहि. ॥ २६ ॥ दिलिप राजा कहे छे के–हे प्रभो ! म्हाराथी ए

येत्तुवंद्यांश्च पुज्यांश्चयोनवंदते ॥२५॥ नजायतेतुकल्याणं ॥ पातकैरेवालिप्यते ॥ २६ ॥ कृतोमयापराधोयं करोमिकिंअहंमुने ॥ संततिर्जायतेयेन तद्व्रतंवदमेप्रभो ॥ २७ ॥ ॥ वसिष्टउवाच ॥ अंन्यैर्नानाविधैःपुण्यै तपोभिनृपदुःसहैः ॥ नजायते

अपराध थयो छे, तो हे मुनिश्वर ! ए अपराधथी मुक्त थवा माटे हुं शुं उपाय करुं ? जे उपायवडे करीने ते अपराधथी हुं मुक्त थाऊं अने मारी स्त्रीने संतति थाय एवुं व्रत मने कहो. ॥ २७ ॥ वसिष्ठऋषि कहे छे के–हे दिलिप राजा ! अन्य नाना प्रकारनां पुण्य करीश; तो पण गोत्रिरात्रिनुं

व्रत करया वगर तारी स्त्रीने संतान थनार नथी. ॥२८॥ हे राजा! मारी सवत्सा गाय छे, ते फळ आपनारी छे, तेनुं तारी स्त्रीसह तुं आराधन करय.२९ श्री कृष्ण भगवान् महाराजा युधिष्ठिरने कहे छे के—हे कुरु कूळ भूषण

तुसंतानं गोत्रिरात्रिव्रतंविना ॥ २८ ॥ सपत्नीकःसवत्सामे धेनुराजफलप्रदां ॥ आराध्यैकाग्रमना गोत्रीरात्रीव्रतंकुरु॥२९॥ यावदित्थंदिलिपस्य मुनिनाकथितंव्रतं ॥ तावच्चनंदिनीधेनुर्वनादागतव्रतेशुभा ॥ ३० ॥ कुंडोध्नीतिलकंसितंसुख फलंदुग्धं

युधिष्ठिर! आ प्रमाणे महर्षि वसिष्ठजी, महाराजा दिलिपने गोत्रिरात्रिना व्रतनी उत्कृष्टता कहेता हता; एटलामां वत्ससह गाय वनमांथी चरीने आवेली जोवामां आवी. ॥ ३० ॥ हे राजन्! जेना कपाळमां धोळुं तिलक छे, तथा सुख आपनार सुंदर दुग्ध आपे छे, वळी पूजन करनार प्राणीनी

जीज्ञासाने पूर्ण करनार छे. राता रंगनी छे. देवोने वरदान आपनारी तथा पूर्णिमाना चन्द्र सदृश कळावाळी गाय आनंदमां उभी छे तेनुं व्रत करच. ॥ ३१ ॥ हे राजन्! भादरवा मासनी शुक्लपक्षनी तेरशने

शुचिर्विश्रुति ॥ देवानांवरदाशुभो दधिभवाकामप्रदा[illegible] ॥ जीर्वाणाःसकलाः स्तुतौवपुषिवैतिष्ठंतियस्याश्चते। पूर्णाचशशिनःकलांतुदधाति श्रेयस्करापूर्णिमा॥३१॥ भाद्रपदसमायाते शुक्लपक्षेतुपार्थिव॥प्रातस्नात्वातृयोदस्यां नियमंतुसुभक्तितः ॥३२॥ समुपोष्यगोत्रिरात्रीं भक्तिकृत्वाततस्तव ॥ मोक्षेहानि

दिवसे प्रभाते स्नान करीने नियम युक्त भक्ति करच. ॥ ३२ ॥ हे राजन्! तुं भक्ति करी एवा नियमने धारण करच के चोथे दिवसें हुं जमीश. आ प्रमाणे मनमां संकल्प करीने, त्रण रात्रि उपवास करीने एम

कहेजे के—हे धेनु ! मने सुंदर भाग्य आपो, के जेथी मारुं श्रेय थाय. ३३
हे राजा ! आ प्रमाणे संकल्प करीने, नाना प्रकारनुं मंडळ करी, गंध,
दीप, धूप अने चंपा—आदिनां पुष्पवडे गायनुं अर्चन करय. ॥ ३४ ॥

चतुर्थेहंसौभाग्यंदेहिगोर्मम ॥ ३३ ॥ ततोगांचसमभ्यर्च्य मंड
लेगंधदिपकैः ॥ तगरैःशतपत्रैश्च चंपकाद्यैशुभाननां ॥ ३४ ॥
गावोममाग्रतःसंतु गावोमेसंतुप्रष्टतः ॥ गावोममहृदयेसंतु
गवांमध्येवसाम्यहं ॥ ३५ ॥ पंचगावसमुत्पन्ना मथ्यमानेम गो

हे दिलिप ! व्रत सम्पूर्ण थवा अर्थे तारा मनमां एवुं चिंत्वन राख के,—हे
धेनु ! तुं मारा आगळ रहे, तथा पाछळ पण रहे, मारा हृदयमां पण तुं रहे
अने हुं तारा मध्येज वसीश; अर्थात् तारा व्रतमां अत्यंत चित्त राखीश. ३५
वसिष्ठजी कहे छे के—हे राजन् ! समुद्र मथन समय पांच गायो उत्पन्न थइ,

तेमांनी आ आनन्दा नामनी गाय छे तेने वारम्वार नमस्कार छे. ॥३६॥
हे राजन्! नाना मकारनां फळवडे करीने, तथा पोतानी शकत्यानुसार गंध,
सामग्री तथा दक्षिणावडे, जे प्रमाणे शास्त्रमां विधि कथेल छे, ते प्रमाणे पूजन

दधौ ॥ तासांमध्येतुयानंदा तस्यैधेन्वैनमोनमः ॥ ३६ ॥
॥ ईति पूजामंत्र ॥ फलैःनानाविधैःपुष्पैर्गंधैरपिस्वशक्तितः ॥
पुजनियाप्रयत्नेन दद्यादर्ध्यंविधानतः ॥ ३७ ॥ नालिकेरं
चकुष्मांड मातुलिंगंचदाडिमं॥हविष्यान्नंचनैवेद्यं कारयेद्यव-
संयुतं ॥ ३८ ॥ गोत्रीरात्रिव्रतार्थाय फलमर्ध्याकरेधृतं ॥ सर्व

करवुं.॥३७॥ श्रीफळ तथा कोळांनुं फळ तथा दाडिम विगेरे जे जे ए ऋतुमां
फळो होय तेनो अर्ध्य आपवो अने हविष्यान्न नैवेद्य जळयुक्त करवुं॥३८॥
गोत्रिरात्रिना व्रतने माटे जे जे फळ होय, ते ते हाथमां झालीने मुखथी

बोलवुं के,—हे कामनाने सिद्ध करनार देवी ! मारो मुकेलो अर्घ्य ग्रहण करजे, हुं तने नमस्कार करुं छुं. ॥ ३९ ॥ पोताना गुरुनुं तेनी पत्निसह पोतानी शक्ति प्रमाणे पूजन करी, ते दम्पत्तिने दक्षिणासह वस्त्र आपवां॥४०॥

कामः देदेवी ग्रहाणार्घ्यंनमोस्तुते ॥ ३९ ॥ इतिअर्घ्यमंत्र ॥
वस्त्रयुग्मंविधानेन दद्याध्वासांसिदक्षिणां ॥ सपत्नीकायगुरवे
स्वशक्त्याचार्चयेन्नरः ॥ ४० ॥ दिनानित्रीणिवृत्तीभिः श्रोत
व्याचकथाशुभा ॥ जितक्रोधैस्ततःसर्वैः स्त्रिभिर्वापुरुषैरपि॥४१॥
एवंसंपुज्यविधीवत लक्ष्मीयुक्तंतुकेशवं ॥ चतुर्थेदिवसेप्रासे

आ वृतना करनाराए तथा सर्व स्त्री तथा पुरुषोए क्रोध जीतिने त्रण्य दिवस शुभ एवी कथा श्रवण करवी. ॥४१॥ लक्ष्मीसह केशव भगवाननुं विधिपूर्वक त्रण्य दिवस पूजन करवुं अने चोथे दिवसे गायने विसर्जन करवी. ॥४२॥

हे राजन्! वाछडांवाळी गायनुं मंत्रवडे पूजन करवुं अने विद्वान्, धर्मज्ञ तथा शास्त्रना पार पामेला ब्राह्मणने गाय आपवी. ॥ ४३ ॥

हे राजन्! सर्व कामनाओने पूर्ण करनार एवां गोत्ररात्रिनां व्रतने पूर्ण

ततोधेनुंविसर्जयेत् ॥ ४२ ॥ ततोधेनुस्वच्छांच मंत्रेणानेनपार्थिव ॥ दद्यात्विप्रायविदुषे धर्मज्ञेशास्त्रपारगे॥४३॥परिपूर्णव्रतं कृत्वा ईष्टान्कामानभिप्सीतं॥विप्रायत्वंमयादत्ता मातगच्छय थासुखं॥४४॥इतिश्रीपद्मपुराणेगोत्रिरात्रीव्रतेप्रथमोऽध्यायः॥१॥ ॥ श्रीकृष्णउवाच ॥ एवंकृतेसतिराजन् ॥ वंशवृद्धिर्भ-

करीने, गोदान आपती वेळाए गायना कानमां कहेवुं के,—हे माता! में तमने ब्राह्मणने आपेल छे, माटे सुख पूर्वक जाओ. ॥ ४४ ॥

आ कथा भगवान् श्री कृष्णचन्द्र महाराजा युधिष्ठिरने कहे छे, अने महर्षि

वसिष्ठजी दिलिप राजाने कहे छे के–हे दिलिप राजा! आ आश्रममां रहीने, आ विधि प्रमाणे व्रत करयाथी तारा वंशनी वृद्धि थशे ए निःसंदेह छे. १ श्री कृष्ण भगवान् युधिष्ठिर राजाने कहे छे के,–हे युधिष्ठिर! भक्तिमां तत्पर एवा दिलिप राजाए ए विधि प्रमाणे धेनुनी आराधना करीने, भादरवा

विष्यति ॥ १ ॥ एवमाराध्यतांधेनु राजावैभक्तितत्परः ॥ भाद्रपदेसितेपक्षे त्रयोदस्यांयुधिष्टिरः ॥ २ ॥ ततःप्रजानाम धिपः प्रभातेसुरभिमुने ॥ पुजांकृत्वाविधानेन सुमोचत्वरितं

मासनी शुक्लपक्षनी तेरशने दिवसे व्रतनो आरंभ करयो. ॥ २ ॥ अने त्यार पछी प्रजाना अधिप ते दिलिप राजाए प्रभाते मुनिनी गायनुं विधिपूर्वक पूजन करयुं, अने पछी ते गायने चरवा मूकी पाछळ संरक्षण करवा गयो॥ ३॥

हे युधिष्ठिर! संध्याकाळ थतां पहेलां गाय पाछी मुनिना आश्रममां आवी; एटले सुदक्षिणा राणीए विधिपूर्वक पूजन कर्युं तथा बलि आप्यो. ॥४॥ हे युधिष्ठिर! समुद्रना समान पयोधरवाळी अने पृथिवीमां गायनुंरुप भा-

शुचिः॥३॥संध्यायाःप्रभृतिस्थित्वा आययौपुनराश्रमे॥ अर्च्चां सुदक्षिणाकर्त्तुं नित्वाषविधिवद्दलीं॥४॥ अ[illegible]नो द्वितियेदिवसेपुनः॥ जग[illegible]रुपधरामिवोदाधिपयोधरा॥५॥ तालभिश्चततोराजा पुष्पैर्वर्द्धापितस्तदा॥ जयशब्दंचभाषंते

रण करीने जाणे साक्षात् महामाया आवेल होय नहि, एवी ते गाय बीजे दिवसे वनमां चरवा जतां तेना संरक्षण माटे दिलिप राजा गया. ॥ ५ ॥ हे युधिष्ठिर! गायना संरक्षण माटे वनमां जता एवा दिलिप राजाने व-ननां वृक्षो पुष्पथी वधावतां हतां तथा सुन्दर मुखवाळां पक्षीओ जय शब्द

उच्चारण करतां हतां, आवा शुभ शुकन राजाने थतां हतां. ॥ ६ ॥
पक्षीओना सुन्दर शब्दोने श्रवण करी ते शुभ वनमां घणा काळ पर्यन्त राजा आनंदपूर्वक फरतो हतो. ॥ ७ ॥ हे युधिष्ठिर! वनमां धेनु राजाना

पक्षिणःसुंदिराननाः ॥ ६ ॥ सुश्रावचततोराजा भृषंमनासिहर्षितः ॥ चिरंशुभंवनेव्यक्तं भूमीपभ्रमितेसाति ॥ ७ ॥ धेनुश्चसुशुभेराज्ञा राजाधेन्वायवैपुनः ॥ तदानिंद्रावशंनितं राजाकश्चित्स्थलंप्रति ॥ ८ ॥ तद्दिनेचमुनेर्धेनु जगामगह्वरं

सामुं जुए छे, अने राजा पाछो गाय सामुं जुए छे, आम करतां करतां कोई स्थळे राजा निद्रावश्य थयो. ॥ ८ ॥ ते दिवसे वसिष्ठ मुनिनी गाय घेइ-रा वनमां गई, अने तेणे श्री पार्वतीजीना पिता हिमालयना वनमां प्रवेश

गो० १०

करयो. ॥ ९ ॥ ते गाये महा भयंकर कृत्रीम रूपवाळो, मोटी दाढोवाळो तथा मोटां शरीरवाळो सौबळवर्द्धन नामनो सिंह जोयो. ॥ १० ॥

वनं ॥ विवेशगह्वरंतत्र पार्वत्याश्चपितुर्नृप ॥ ९ ॥ कत्रीमश्च ततोधेन्वा सिंहदृष्टोभयंकरः ॥ महादंष्ट्रोमहाकायो नाम्नासौ- बलवर्धनः ॥ १० ॥ प्रसारीतकरोधीर आययौधेनुसंन्निधौ ॥ ११ ॥ धेनुरुवाच ॥ क्रियमाणोसिकिंवीर ब्रूहिमेपुरतःस्थितः ॥ ईतितवहृन्निष्यासि चित्तवृत्तिशुभाशुभं ॥ १२ ॥ व्याघ्रउवाच ॥

ते धीर सिंह पोताना पंझाने फेलावीने ते गायना समीपमां आव्यो. ॥ ११ ॥ गाय कहे छे के-मारा समीपमां उभेला हे वीर ! तुं शुं करवानो छे ? तारा चित्तनी वृत्ति शुभ छे के अशुभ छे ? तुं मने मारीश के शुं ? ते मने

३० १०

कहे. ॥ १२ ॥ व्याघ्र कहे छे के--हे धेनु ! घणा दिवस थया क्षुधा मने पीडया करे छे, अने आजे म्हारा अदृष्टथी दैवयोगे आहार माटे तारी कल्पना करेल छे. ॥ १३ ॥ धेनु कहे छे के--हे व्याघ्र ! आ शरीर अध्रुव

दिवसाबहवोजाता क्षुधयापीडितस्यमे ॥ अदृष्टाद्दैवयोगेन
अहारायप्रकल्पिता ॥ १३ ॥ धेनुरुवाच ॥ अध्रुवेणशरीरेण
मलमूत्रयुतेनच ॥ परोपकारहेत्वर्थं किंकार्यंरक्षितेनही ॥१४॥
मरणेवान्याचिंताया रणेदिनवचोभटाः ॥ तेयांतिनरकंघोरं

छे; अर्थात् नाशवान् छे, मळ तथा मूत्रथी भरेलुं छे; छतां परोपकारार्थ तेनुं केम संरक्षण करतो नथी. ॥१४॥ हे वीर ! मरण समय जे नाना प्रकारनी चिंता थाय छे, अने सुभट लोको युद्ध भूमिमां दीन थइ जाय छे,

गो०
५१

ते घोर नरकमां जाय छे, एम प्राचीन महर्षिओ कये छे. ॥ १५ ॥ कलत्र, पुत्र अने बंधु ए सर्वथी माया रहित थइने जे मनुष्य पोतानुं मन पुराण पुरुषनी भक्तिमां योजे छे, ते परम गतिने पामे छे. ॥ १६ ॥ मारा घेर दश

ईत्याहूःपूर्वसुरयः ॥१५॥ कलत्रपुत्रबंधुनां मायारहितमानसः ॥ पुराणपुरुषेभक्ति स्तेयांतिपरमागतिं ॥१६॥ दशवासरसंजातो बालोममग्रहेस्थितः ॥ मम ▮ मनसंदृष्टि तेदुःखंचमे हृदी ॥ १७ ॥ स्वीयदुग्धेनतंबालं स्वेच्छयापरितोष्यच ॥

दिवसनुं वाछडुं मारा उदरथी प्रकट थयेल छे, तेनी मारा आवागमन सामे दृष्टि हशे, ए दुःख मारा हृदयमां थाय छे. ॥ १७ ॥ मारा दुध वडे करीने ते बाळकने, तेनी इच्छा प्रमाणे संतोषीने, मारी जे सखियो अन्य गायो छे, तेने तेनी भलामण आपीने हुं तारा समीप त्वराथी आवीश. ॥ १८ ॥

अ०

११

व्याघ्र कहे छे के—हे धेनु ! वेद, शास्त्र अने पुराणने विषे पूर्वाचार्यो कथी गया छे के,—स्त्री, विप्र तथा गायने प्राणांतर कष्ट समय वा विवाह भंग वेळाए, तथा धर्म राज्य डूबतुं होय त्यारे, असत्य बोलतां दोष न लागे,

सखीनांकथयित्वाशु आयामितवसंन्निधौ ॥ १८ ॥ व्याघ्र-उवाच ॥ वेदशास्त्रपुराणेषु पठ्यतेपूर्वसुरिभिः ॥ स्त्रिविप्रधेनु-पीडाषु विवाहेराजविग्रहे ॥ १९ ॥ अस्याग्रेसंस्थितंभक्षं आ-दिष्टंपरमेष्टिना ॥ नग्रहणातिहियोमंद तस्यमूर्खतरोभवेत् ॥ २० ॥ आपत्समयसंप्राप्ते असत्यंवाचिनिश्चितं ॥ शपथान्

माटे तारा जीवनी हानि जणातां तुं असत्य बोले छे. ॥ १९ ॥ जेना समी-पमां दैवेच्छाथी भक्ष प्राप्त थयुं, तेने जे ग्रहण करतो नथी ते मंदना समान अन्य मूर्ख कोण होय ? ॥ २० ॥ हे धेनु ! आपत्समय प्राप्त थवाथी तुं अ-

सत्य भाषण करे छे, माटे मने तारी प्रतीति थाय एवा शपथ खाइने तुं तारे घेर जा, के जेथी तुं बीजे दिवसे तुरत पाछी आवे. ॥ २१ ॥ जे प्रकारे करीने तुं प्रभाते जाते मारा स्थानमां आवे एवा सोगन तुं खा. कारण के,—

कृत्वाव्रजत्वंतु यथामेप्रत्ययोभवेत् ॥ २१ ॥ प्रातस्त्वयंममस्थाने आगंतव्यंयथातथा ॥ पृथिवीवायूस्तथादित्या सत्येतिष्ठंति देवता ॥ २२ ॥ तस्यतत्वचनंश्रुत्वा बालकस्नेहपीडिता ॥ चक्रेतत्रप्रतिज्ञावै व्याघ्रस्याग्रेपुनःपुनः ॥ २३ ॥ धेनुरुवाच ॥

सत्यथी पृथ्वी, वायु तथा आदित्य—सूर्य अने देवता रहेला छे. ॥ २२ ॥ आ प्रमाणे व्याघ्रनां वचन श्रवण करी पोताना वाछडांना स्नेहथी पीडाति एवी ते गाय, व्याघ्रना पासे पुनः पुनः आ प्रमाणे प्रतिज्ञा करवा लागी.

॥ २३ ॥ गाय कहे छे के–हे व्याघ्र ! ब्राह्मण थइने वेदथी भ्रष्ट थाय, संध्यादिक कर्म करे नहि, तेने जे पाप लागे, ते पाप करीने हुं जो अहिं पाछी न आवुं तो लिप्त थाउं. ॥ २४ ॥ कोइ दान करतो होय अने तेने जे

द्विजान्भूत्वातुयोव्याघ्र वेदभ्रष्टोहिजायते ॥ तेनपापेनालिप्योहं यद्यहंनागमेत्पुनः ॥ २४ ॥ दानंदत्तंप्रसक्तंच योंतरंकुरुतेनरः ॥ तेनपापेनालिप्योहं यद्यहंनागमेत्पुनः ॥ २५ ॥ दुष्टबुद्धोचधुर्त्तंच ॥ यत्पापंपरवंचके ॥ तेन० ॥२६॥ वेदविक्रय

कोइ निषेध करतो होय, तेने जे पाप लागे ते पापे करीने हुं जो अहिं पाछी न आवुं तो लिप्त थाउं. ॥ २५ ॥ दुष्ट बुद्धिवडे धूर्त्तपणुं करे, एवा प्रपंची पुरुषने जे पाप लागे, ते पाप जो हुं पाछी न आवुं तो मने लागे. २६ वेदना मंत्रनेवेचनार ब्राह्मणने तथा घरमां शब पडयुं होय अने भोजन क-

रवो वेसे, तेने जे पाप लागे, ते पाप जो हुं पाछी न आवुं तो मने लिप्त थाय. ॥ २७ ॥ देवनुं, गुरुनुं, तथा ब्राह्मणनुं जे द्रव्य चोरे, अने तेने जे पाप लागे, ते पाप हुं जो पाछी न आवुं तो मने लागे. ॥ २८ ॥ तेलने

णेचैव ॥ शबहस्तकभोजने ॥ तेन०॥२७॥ देवद्रव्यंगुरुद्रव्यं ब्रह्म-द्रव्यंहरेतुयः ॥ तेन० ॥२८॥ दिपंदिपेननिर्मींति ॥ पादौपादे नक्षालयेत् ॥ तेन०॥२९॥ भर्त्तारंबांधवंपुत्र योवंचयातिदुर्मति ॥ तेनपापेनलिप्योहं यद्यहंनागमेत्पुनः ॥३०॥ धेनुविप्रंन-

दिवे घृतनो दिपक करे, अने घीने दिवे तेलनो दिवो करे, तथा पग वडे पगने धूवे, तेने जे पाप लागे ते पाप हुं जो पाछी न आवुं तो मने लागे. ॥ २९ ॥ पोताना पतिने, भाइने तथा पुत्रने जे दुर्मति स्त्री ठगे, तेने जे पाप लागे ते पाप हुं जो पाछी न आवुं तो मने लागे. ॥ ३० ॥ कोइ दुर्मति,

गाय, विप्र, नर-नारीनी हत्या करे, तेने जे पाप लागे, ते पाप जो हुं पाछी न आवुं तो मने लागे. ॥ ३१ ॥ कोइए गुण कर्यो होय, तेनो अवगुण करे, तथा पारकुं द्रव्य लेनारा जे चोर पुरुष, तेने जे पाप लागे ते पाप

रंनारी योमारयतिदुर्मति ॥ तेन० ॥ ३१ ॥ कृतघ्नेचकदर्य्येच परद्रव्यहृतेशठे ॥ तेनपापेनालिप्योहं यद्यहंनागमेत्पुनः ॥३२॥ सदाचारविहिनेच परछिद्रप्रकाशने ॥ तेनपापे ॥ ३३ ॥ सदा पैशुंन्ययुक्तेच कन्याविक्रयकारके ॥ तेन० ॥ ३४ ॥ परापवाद

जो हुं पाछी न आवुं तो मने लागे. ॥ ३२ ॥ सदाचार वगरनाने तथा पारकां छिद्रने प्रकाश करनारने जे पाप लागे ते पाप हुं जो पाछी न आवुं तो मने लागे. ॥ ३३ ॥ निरंतर चाडी करनार अने कन्यानुं द्रव्य खानारने जे पाप लागे, ते पाप जो हुं पाछी न आवुं तो मने लागे. ॥ ३४ ॥ जे पराप

वादथी संतुष्ट थाय छे अने सर्व धर्म थकी भ्रष्ट छे तेने जे पाप लागे ते पाप जो हुं पाछी न आवुं तो मने लागे. ॥ ३५ ॥ पाराधी तथा अन्य प्राणीने विष देनारने जे पाप लागे ते पाप जो हुं पाछी न आवुं तो मने लागे. ३६

संतुष्टो सर्वधर्मविवर्जितः ॥ तेन० ॥ ३५ ॥ यत्पापंलुब्धकानांच म्लेच्छानांविषदायिनां ॥ तेन० ॥ ३६ ॥ यत्पापंब्रह्महत्यायां पित्रमातृवधेस्तथा ॥ तेन० ॥ ३७ ॥ द्विभार्याःपुरुषो यस्तु द्वेषांदेकांविवर्जयेत् ॥ तेन० ॥ ३८ ॥ कथाकथ्यमानायां

ब्रह्महत्या करवाथी तथा माता-पिताना वध करवाथी जे पाप लागे छे, ते पाप जो हुं पाछी न आवुं तो मने लागे. ॥ ३७ ॥ जे पुरुषने बे स्त्रियो होय अने तेमां एकनो तिरस्कार करे, तेने जे पाप लागे, ते पाप जो हुं पाछी न आवुं तो मने लागे. ॥ ३८ ॥ भगवत् सम्बन्धी कथा थती होय, तेमां जे

नर विक्षेप करे छे, तेने जे पाप लागे, ते पाप जो हुं पाछी न आवुं तो मने लागे. ॥ ३९ ॥ खोटी साक्षी पुरे, असत्य भाषण करे, तथा ब्राह्मणनुं द्रव्य हरवानी अभिलाषा राखे, तेने जे पाप लागे ते पाप जो हुं पाछी न

अंतरंकुरुतेनरः ॥ तेन० ॥ ३९ ॥ कूटसाक्षीमृषाभाषि द्विज द्रव्याभिलाषिणः ॥ तेन० ॥ ४० ॥ परदाराभिगामिच येचविश्वासघातकाः ॥ तेन० ॥४१॥ अथकिंबहूनोक्तेन मृगराजतवाग्रतः ॥ यदिनायामितेगेहं ममसत्यंभवेत्तव ॥ ४२ ॥ तेनवा-

आवुं तो मने लागे. ॥ ४० ॥ पारकी स्त्रीनी साथे गमन करनारा पुरुषने तथा विश्वासघातीने जे पाप लागे, ते पाप जो हुं पाछी न आवुं तो मने लागे. ॥ ४१ ॥ हे मृगराज ! हवे तारी पासे बहु कहेवाथी शुं विशेषता छे, जो हुं तारी पासे न आवुं तो मारुं सत्य तने प्राप्त थाओ. ॥ ४२ ॥ आवां

गायनां वचनोथी संतोष पामेलो निस्पृही व्याघ्र कहेवा लाग्यो के,—हे धे-
नु ! तुं तारे घेर जा, तारा वाळकने संतोषी त्वराथी आव्य. ॥ ४३ ॥
व्याघ्रना त्रासथी मुक्त थयेली गाय ज्यां राजा दिलिप सुतो हतो त्यां आ-

वयेनसंतुष्टो व्याघ्रोवैजातनिस्पृहः ॥ प्रसारितकरांत्यक्त्वा
गच्छधेनोस्वकंग्रह ॥ ४३ ॥ व्याघ्रमुक्ताचसाधेनु रायातादि
लिपंप्रति ॥ तत्समयेचादिलिपोपि निद्रांत्यक्त्वास्थिरोअभूत्
॥ ४४ ॥ तावुभौशुद्धमार्गेण आयातावाश्रमंप्रति ॥ संतोष्य

वी, ते समय दिलिप राजा निद्रानो त्याग करी स्वस्थ थयो. ॥४४॥ त्यार-
पछी ते बन्ने गाय तथा दिलिपराजा शुद्ध मार्गे महर्षि वसिष्ठजीना आश्र-
ममां आव्यां, अने गाय पोतानां वाछडाने दुध पानथी संतोष पमाडी मन

मां चिंता करवा लागी. ॥ ४५ ॥ पोतानी सखी पासे व्याघ्रनी सर्व वार्त्ता निवेदन करी, अने कह्युं के–हुं आवती काले व्याघ्र पासे जइश, अने त्यां

बालकंपयसांमनसाश्चिंतिततंपरं ॥ ४५ ॥ सखिनामग्रतःसर्वं व्याघ्रवृत्तांनिवेदयेत् ॥ गमिष्यामिसुसत्यर्थं नजानेकिंभाविष्यति ॥ ४६ ॥ इति भविष्योत्तरपुराणे गोत्रिरात्रीव्रतकथायांद्वितियोऽध्यायः ॥ २ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ अथप्रजानामधिपः प्रभातेसुरभिसह ॥ धेनुसंरक्षणार्थाय प्रययौनंदनंवनं ॥ १ ॥ अथप्रजानामधिपःप्रभाते जायाप्रतिग्राहितगंधमाल्यां

शुं थशे ? ते हुं जाणतो नथी. श्री कृष्णभगवान् कहे छे के–हे युधिष्ठिर ! त्यार पछी प्रजानो अधिप एवो दिलिप राजा विधिपूर्वक पूजन करीने, संरक्षण माटे गायनी साथे नंदनवनमां गयो. ॥ १ ॥ प्रजाना अधिप एवा

દિલિપરાજાએ જેને યશ એજ ધન છે તેણે પોતાની સ્ત્રી સુદક્ષિણાએ લાવેલ ચંદન તથા પુષ્પવડે જેનું પૂજન કરેલું છે, અને જેણે વાછડાંને ધવરાવેલ છે, એવી મહર્ષિ વસિષ્ઠજીની ગાયને વનમાં ચરવા માટે મુકી. ॥ ૨ ॥

॥ वनायपीतःप्रतिबद्धवत्सां यशोधनोर्धेनुमृशेर्मुमोच ॥२॥
स्थितः स्थितानुचलितः प्रयातांनिशेदुषिमासनबंधधीरः ॥
जलावतारंजलमाददानां छायेवतांभूपतिरन्वगच्छत् ॥ ३ ॥
विवेशगह्वरंतत्र पार्वत्याश्वपितुर्नृप ॥ तद्दिनेचततोराजा

વનમાં જતાં જે ઠેકાણે ગાય ઉભી રહે, તે સ્થળે રાજા પણ ઉભો રહે, અને જે સ્થળે ગાય બેસે ત્યાં રાજા પણ બેસે અને જ્યાં ગાય જળપાન કરે, ત્યાં રાજા પણ જળપાન કરે, આ પ્રમાણે જાણે રાજા ગાયની છાયા હોય નહિ ! તેમ અનુસરતો હતો. ॥ ૩ ॥ તે સમય દેવી

एवां श्री पार्वतीजीना पिता हिमालयना वनमां गाये प्रवेश कर्यो. ते दिवसे दि-
लिप राजाए त्यां भयंकर सिंह जोयो. ॥४॥ सिंहने जोतांज दिलिप राजाए गा-
यने खेंची राखी. अने धेनु राजाना सन्मुख जोइ उल्बण स्वरथी आक्रंद

सिंहदृष्टोभयंकरः ॥ ४ ॥ सिंहंचददृशेराजा धेनुकर्षन्बले
नवै ॥ द्दष्टाराजाचसाधेनु क्रंदमानास्वरोल्वणैः ॥ ५ ॥ ततो
धनुर्धरःसोपि तांमोक्तुमुपचक्रमे ॥ वध्यासिंहवधार्थाय राजा
बाणंकरेदधौ ॥ ६ ॥ उत्पन्नस्तुस्तदाशोक कोपयुक्तोबभूवस

करवा लागी. ॥ ५ ॥ त्यारे धनुष्ने धारण करवावाळा राजाए वध करवा
योग्य एवो जे सिंह, तेने मारवा माटे पोताना हाथमां बाण धारण कर्युं.
॥ ६ ॥ ते समय राजा शोक तथा कोप युक्त थयो. अने धनुष् बाण धा-

रण करेल एवो, चित्रना सदृश स्तब्ध बनी गयो. ॥ ७ ॥ श्री कृष्ण कहे छे के.—हे युधिष्ठिर ! दिलिप राजाना हाथना निश्चलपणाने निरखीने, वृद्धि पामेल छे क्रोध जेनो एवा ते सिंह विस्मय थइ, दिलिपने आवां वच-

॥ धनुषारोपयन्बाणं चित्रंन्यस्तइवास्थितः ॥ ७ ॥ हस्तस्यानिश्चलत्वेन क्रोधस्तस्याविवर्धनः ॥ विस्मयन्प्रापयन्सिंहो राजानंवैयुधिष्ठिरः ॥ ८ ॥ मानवस्यागिराप्राह दुष्टत्वेनगाविस्थितः ॥ ९ ॥ बाणप्रयुक्तोभवता व्रथामपिभविष्यति ॥ ततःक

न कह्यां. ॥ ८ ॥ गायना समीपमां उभेलो ते दुष्ट सिंह मनुष्यनी वाणीथी कहेवा लाग्यो ॥ ९ ॥ सिंह कहे छे के.—हे राजा ! तमे जे कष्ट वडे बाणने योजो छो, ते तमारुं वृथा जशे, माटे तमारे सर्वथा श्रम करवो नाहि.१०

हे राजा ! बुद्धिथी तमे विचार करो, के जेम पर्वतनां मूळ वायुवडे उखड- तां नथी, तेम आ तमारो श्रम केवळ वृथा छे. ॥ ११ ॥ हे राजा ! हुं श्री सदाशिवजीनो कुंभोदर नामनो सर्व सेवकोमां मुख्य सेवक छुं. ते हे भूमीप!

छेनभवता श्रमंमांकुरुसर्वथा ॥ १० ॥ नमारुतस्यवेगोपि पर्वतोन्मूलनेक्षमः ॥ ज्ञायतेनमहाराज स्यात्केवलमनोरुहे ॥ ११ ॥ महेश्वरस्यमांराजन् नांम्नांकुंभोदरेणतु ॥ सेवकानां चसर्वेषां मुख्यंजानिहीभूमीप ॥ १२ ॥ विलोकयमपुरतो देवदारुंमहाद्रूमं ॥ सिक्तस्नेहेनभूपाल शिवयाखस्तुकृतः

तुं जाणय ॥ १२ ॥ हे भूपाळ ! आ मारा समीपमां जे देवदारुनुं वृक्ष छे, तेने श्री पार्वतीजीए पुत्र रुप गणीने जळ सिंचन करी उछेरेलु छे, तेने जाळववानी मने आज्ञा छे ॥ १३ ॥ कोइ दिवस एक हाथीए आवी ते

महावृक्षने भांग्युं तथा ते दिवसथी श्री सदाशिवजीए मने तेना संरक्षण माटे नियुक्त कर्यो छे. ॥ १४ ॥ मने श्री शिवजीए सिंह करीने, जीवना भोजनार्थ मूक्यो छे, माटे हे राजन् ! आ तारी गाय मारा भक्षने माटे आवेली

॥ १३ ॥ कदाचिद्दागतोहस्ति तेनभग्नोमहाद्रुमः ॥ तस्यसंरक्षणार्थाय नियुक्तोहंशिवेणतु ॥ १४ ॥ कृत्वाशिवेनासिंहत्यं मुक्तोहंजिवभोजने ॥ त्वदियाखलुगोराजन् भक्षंतुसमुपागताः ॥ १५ ॥ तक्त्वालज्जानिवर्त्तस्व मुक्तोस्तिगुरवेभवान् ॥ आपत्कालईदंवृत्तं नस्यात्छस्त्रभृतोयदि ॥ १६ ॥ दोषोनजा-

छे. ॥ १५ ॥ हे राजन् ! माटे लज्जानो त्याग करी निवृत्त था. तारा गुरुए तने आ आपत् काळ आव्येथी अहि मोकल्यो छे, मोटा शस्त्र धारण करनाराथी एन थाय. ॥ १६ ॥ हे राजा ! तने दोष लागशे नहि, तारो

यश पण नाहि जाय, आवां सिंहनां वचन श्रवण करी, दिलिप राजाए ते
ने आवां वचन कह्यां. ॥ १७ ॥ हे सिंह ! गुरुने इश्वर समान जाणीने, मा-
रा गुरुने प्रिय एवी जे आ गाय तेना समीप तुं केम आवे छे. ॥ १८ ॥

यतेतस्य यशोराजन्गच्छति ॥ श्रुत्वागिरंचसींहस्यराजाचैन
मुवाचह ॥ १७ ॥ ईश्वरेणसमोनान्योवेत्सिसिंहभवानपि ॥
समीपाच्चकथंयाति ममधेनुर्गुरोरियम् ॥ १८ ॥ प्रसिदग्रहाण
देहंमे धेनुमुंचसवत्सकां ॥ भविष्यतिजननंन्याश्च वत्सोमार्ग
विलोकयन् ॥ १९ ॥ सिंहेनतुदिलिपाय कथितंवैतदापुनः ॥

हे सिंह ! तारे भक्ष्य जोइए तो प्रसन्न थइने मारो देह ग्रहण करय. पण ए
सवत्सा गायनो त्याग करय. कारण के तेनुं वाछडुं ते जननीनी राह जोया
करशे. ॥ १९ ॥ श्रीकृष्ण भगवान् कहे छे के–हे युधिष्ठिर! दिलिप राजा-

नां आवां वचन श्रवण करी ते सिंहे पोतानो भयंकर देह करीने, राजाने पुनः आवां वचन कह्यां. ॥ २० ॥ हे राजन् ! नवयौवन शरीरवाळो अने सर्व जगत्नो, सुंदर छत्रपति राजा अर्थात् चक्रवर्ती तुं शा कारणथी. ।२१।

देहांतरेचदृष्टानि भयकारिणीकुर्वता ॥ २० ॥ स्तोकेनहीतु नापार्थ कांतंछत्रंतुसंस्कृतं ॥ सर्वस्यजगतोराज्यं वपुरेतन्नवं वयः ॥ २१ ॥ त्यक्तुमिछसिमांराजन् मुर्खस्त्वमीदृशःकथं ॥ ददामिचकथंप्राणान् प्रजापालनतत्परः ॥ २२ ॥ जिवंन्नेवमहाराज मुनेःकोपश्चयास्यति ॥ ततोरक्षस्वदेहंस्वं राज्यंचकुरु

मूर्खना सदृश तारां प्राण त्याग करवा इच्छे छे. तुं प्रजा पाळनमां तत्पर था. ॥ २२ ॥ हे महाराज ! मुनि कोप युक्त थशे नाहि, माटे तारा

देहनु संरक्षण करीने हे भूमिप ! राज्य करय. ॥ २३ ॥ हिमालयना वनमां मळेला सिंहनां आवा प्रकारनां वचन श्रवण करीने, दिलिप राजाए तेने आ प्रमाणे कह्युं. ॥ २४ ॥ गायनुं निरक्षण करतो एवो दिलिप राजा

भूमिप ॥ २३ ॥ यावच्चोवाचसिंहोसौ नगेनानुगतांगिरं ॥ दिलिपोपितदापार्थं वाणीमेतामुवाचह ॥ २४ ॥ गवानिरीक्षितश्चैव भूमीपोदीनमानसः ॥ किंभोराज्येनमेसींह विषये जीवनेनच ॥ २५ ॥ यशोगतंचमेसर्वं यदिगांत्वंग्रहीष्यासि ॥

दीनताथी कहे छे के, -हे सिंह ! नाना प्रकारना विषयोनो उपभोग करवानु तथा राज्यनुं मारे शुं प्रयोजन छे ? ॥ २५ ॥ हे सिंह ! जे समय तुं गायने पकडीश, ते समय मारो सर्व यश गयो, एम कहीने जेम मांसनो

पिंड पडे, तेम राजा सिंहना मुख आगळ पड्यो. ॥ २६ ॥ ते समय सिंह भयंकररुपे महावेगथी राजा उपर पड्यो; परन्तु राजानुं शरीर जरा पण चंचळ थयुं नहि. ॥ २७ ॥ ते समय राजा दिलिपना उपर दैवी पुष्प वृष्टि

एवमुक्तंपतितोत्र मांसस्यापिंडवन्नृप ॥ २६ ॥ तावत्सिंहोरवं कृत्वा धावितश्चभयंकरः ॥ दृष्ट्वासिंहंनिपातितं चंचलोनबभूवह ॥ २७ ॥ तावत्तस्योपरिदैवी पुष्पवृष्टिःपपातवै ॥ उत्तिष्ठ वत्सभूपालवाचमित्थंनिशंम्यसः ॥ २८ ॥ उत्थितंस्तन्पुनश्चा-

थइ. अने आकाश वाणी थइ के, हे वत्स ! हे भूपाळ !! उठ्य. आ प्रमाणे आकाश वाणी श्रवण करीने. ॥ २८ ॥ जेवो दिलिप राजा उठीने आगळ जुए छे तो, सिंहने जोयो नहि, अने गाय जोवामां आवी. हे पार्थ ! आ प्रमाणे विशेष सेवा तथा भक्तिभाव दिलिप राजानो निरखी गाय आ

प्रमाणे वर आपे छे. ॥ २९ ॥ गाय कहे छे के-हे राजन ! कामदुधा हुं तारा उपर प्रसन्न छुं. मारी पासे वर माग्य. तुं जे मागीश ते आपीश. आवां गायनां वचन श्रवण करी दिलिप राजा हाथ जोडीने आ प्रमाणे मागवा

ग्रे गांद्दर्शनैर्हरिं ॥ सेवयाचगुरोःपार्थ भक्तिभावविशेषतः ॥ २९ ॥ प्रीतीकामदुघाहंते वरंयाचयमांभवान् ॥ योजयित्वा करौराजा ययाचेतनयंततः ॥ ३० ॥ वंशकर्त्तामहाप्राज्ञो शिवभक्तोनिरंतरं ॥ ३१ ॥ गौरुवाच ॥ गोत्रिरात्रिव्रतंराजन् यद्भक्त्याभवताकृतं ॥ ततःपश्याद्यतेदक्षपुत्रंपुरुषविग्रहं ॥३२॥

लाग्यो. ॥ ३० ॥ वंश वृद्धि करनारो अने महाबुद्धिमान् तथा निरंतर श्रीशिवनी भक्तिमां तत्पर एवो पुत्र मने आपो. ॥३१॥ गाय कहे छे के-हे राजन् ! भक्ति पूर्वक तें गोत्रिरात्रि व्रत कर्युं तेथी तने उत्तम अने विच-

क्षण पुत्र थशे. ॥ ३२ ॥ बीजा पण जे कोइ मारुं गोत्रिरात्रि वृत करशे. तेनी पण मनोकामना सिद्ध करीश, एमां संशय नथी. ॥ ३३ ॥ आ प्रकारे दिलिप राजाने वर आपीने गाय, महर्षि वसिष्ठजीना आश्रम तरफ

अन्येपिये करिष्यंति गोत्रिरात्रिव्रतंमम ॥ तेषांकामंचदास्यामि मनोभिष्टंनसंशयः ॥ ३३ ॥ इत्युक्त्वाचलिताधेनु वसिष्ठस्याश्रमंप्रति ॥ असुक्याञ्चबलिंदत्वा आययौतुसुदाक्षिणा ॥ ३४ ॥ आश्रमंततोगत्वा दिलिपोगोयुतस्तदा ॥ गुरुरग्रे

चाली. गायने सन्मुख आवती जोइने राणी सुदक्षिणाए आवी, पूजन करीने बलि आप्यो. ॥ ३४ ॥ त्यारपछी गाय युक्त दिलिप राजाए मुनिना आश्रममां जइने, पोताने वनमां जे वार्त्ता थयेली ते सर्व वार्त्ता गुरु

वसिष्ठजीना पासे कही. ॥ ३५ ॥ हे पार्थ ! आनंद युक्त ते सुकोमळ दि-
लिप राजा अने सुदक्षिणा राणी पारणां करी, पोताना नगर तरफ जवा
लाग्यां. ॥ ३६ ॥ अग्निहोत्रना अग्निने, होमनारने तथा गायने नमस्कार

चतत्सर्वं वृत्तांतभवदीत्पुनः ॥ ३५ ॥ नंदितौचतदापार्थ दंप-
तितौसुकोमलौ ॥ पारणं[illegible] प्रस्थितौनगरंप्राति ॥३६॥
हुताशंचनमस्कृत्य होतारंगीतथैवच ॥ आगतश्चततोराजा
सपताकंपुरंपुनः ॥ ३७ ॥ रा[illegible]शांगेन राज्यमारोपितं
भूजे ॥ दिनैःकतिपयैरेव गोत्रिरात्रिप्रभावत ॥ ३८ ॥

करीने, पताकाए करीने, युक्त एवां पोताना नगरमां राजा पाछो आव्यो.
॥ ३७ ॥ कृश थयेल छे अंग जेनुं एवा दिलीप राजाए राज्यनी लगाम
पोताना हाथमां लीधी, अने केटलाक दिवस व्यतीत थया पछी गोत्रिरात्रि-

ना व्रतना प्रभावे. ॥ ३८ ॥ राज्य करता एवा दिलिप राजाने, प्रातःकाळे सुमुहूर्त्तमां रघुनामनो महाबळवान् पुत्र थयो. ॥ ३९ ॥ सारे सर्व आनंद पाम्यां, दिशाओ निर्मळ थइ शोभवा लागी. अग्नि आहुतियो ग्रहण करवा

राज्यंचकुर्वस्ततस्य सुतस्तस्यमहाबलः ॥ प्रभातेसुमुहूर्त्तेच उत्पन्नोरघुसंज्ञकः ॥ ३९ ॥ रम्यंजातंतदासर्वं संजातानिर्मला दिशः ॥ आददेचहुतंवन्हि र्वायवःशीघ्रगावबुः ॥ ४० ॥ गोत्रिरात्रीप्रभावाच्च राज्ञपुत्रोबभूवह ॥ पुरंदरस्यजेताच महाधर्मपरायणः ॥ ४१ ॥ दिग्वीजयस्ययज्ञस्य कर्त्तासोपियुधि-

लाग्या, अने सुन्दर वायु त्वराथी वावा लाग्यो. ॥ ४० ॥ गोत्रिरात्रिना व्रतना प्रभावे राजाने पुत्र थयो. ते महाधर्म परायण अने इन्द्रने जीते एवो हतो. ॥ ४१ ॥ भगवान् श्रीकृष्णचन्द्र युधिष्ठिर राजाने कहे छे के–

प्रमाणे वर आपे छे. ॥ २९ ॥ गाय कहे छे के–हे राजन् ! कामदुघा हुं तारा उपर प्रसन्नछुं. मारी पासे वर माग्य. तुं जे मागीश ते आपीश. आवां गायनां वचन श्रवण करी दिलिप राजा हाथ जोडीने आ प्रमाणे मागवा

ग्रे गांद्दर्शनैवैहरिं ॥ सेवयाचगुरोःपार्थ भक्तिभावविशेपतः ॥ २९ ॥ प्रीतीकामदुघाहंते वरंयाचयमांभवान् ॥ योजयित्वा करौराजा ययाचेतनयंततः ॥ ३० ॥ वंशकर्त्तामहाप्राज्ञो शिवभक्तोनिरंतरं ॥ ३१ ॥ गौरुवाच ॥ गोत्रिरात्रिव्रतंराजन् यद्भक्त्याभवताकृतं ॥ ततःपश्याद्यतेदक्षपुत्रंपुरुपाविग्रहं ॥३२॥

लाग्यो. ॥ ३० ॥ वंश वृद्धि करनारो अने महाबुद्धिमान् तथा निरंतर श्रीशिवनी भक्तिमां तत्पर एवो पुत्र मने आपो. ॥३१॥ गाय कहे छे के–हे राजन् ! भक्ति पूर्वक तें गोत्रिरात्रि वृत करयुं तेथी तने उत्तम अने विच-

क्षण पुत्र थशे. ॥ ३२ ॥ बीजा पण जे कोइ मारुं गोत्रिरात्रि वृत करशे. तेनी पण मनोकामना सिद्ध करीश, एमां संशय नथी. ॥ ३३ ॥ आ प्रकारे दिलिप राजाने वर आपीने गाय, महर्षि वसिष्ठजीना आश्रम तरफ

अन्येपिये करिष्यंति गोत्रिरात्रिव्रतंमम ॥ तेषांकामंचदास्यामि मनोभिष्टंनसंशयः ॥ ३३ ॥ इत्युक्त्वाचलिताधेनु वसिष्ठस्याश्रमंप्रति ॥ अ[illegible]क्याच्चबलिंदत्वा आययौतुसुदाक्षिणा ॥ ३४ ॥ आश्रमंचततोगत्वा दिलिपोगोयुतस्तदा ॥ गुरुरग्रे

चाली. गायने सन्मुख आवती जोइने राणी सुदाक्षिणाए आवी, पूजन करीने बळि आप्यो. ॥ ३४ ॥ त्यारपछी गाय युक्त दिलिप राजाए मुनिना आश्रममां जइने, पोताने वनमां जे वार्त्ता थयेली ते सर्व वार्त्ता गुरु

वसिष्ठजीना पासे करी. ॥ ३५ ॥ हे पार्थ ! आनंद युक्त ते सुकोमळ दि-
लिप राजा अने सुदक्षिणा राणी पारणां करी, पोताना नगर तरफ जवा
लाग्यां. ॥ ३६ ॥ अग्निहोत्रना अग्निने, होमनारने तथा गायने नमस्कार

चतत्सर्वं वृत्तांतमवदीत्पुनः ॥ ३५ ॥ नंदितौचतदापार्थ दंप-
तितौसुकोमलौ ॥ पारणंचततकृत्वा प्रस्थितौनगरंप्रति ॥३६॥
हुताशंचनमस्कृत्य होतारंगीतथैवच ॥ आगतश्चततोराजा
सपताकंपुरंपुनः ॥ ३७ ॥ राज्ञातेनकृशांगेन राज्यमारोपितं
भूजे ॥ दिनैःकतिपयैरेव गोत्रिरात्रिप्रभावत ॥ ३८ ॥

करीने, पताकाए करीने, युक्त एवां पोताना नगरमां राजा पाछो आव्यो.
॥ ३७ ॥ कृश थयेल छे अंग जेनुं एवा दिलीप राजाए राज्यनी लगाम
पोताना हाथमां लीधी, अने केटलाक दिवस व्यतीत थया पछी गोत्रिरात्रि-

न[illegible] व्रतना प्रभावे. ॥ ३८ ॥ राज्य करता एवा दिलिप राजाने, प्रातःकाळे सुमुहूर्त्तमां रघुनामनो महाबळवान् पुत्र थयो. ॥ ३९ ॥ सारे सर्व आनंद पाम्यां, दिशाओ निर्मळ थइ शोभवा लागी. अग्नि आहूतियो ग्रहण करवा

राज्यंचकुर्वस्ततस्य सुतस्तस्यमहाबलः ॥ प्रभातेसुमुहूर्त्तेच उत्पन्नोरघुसंज्ञकः ॥ ३९ ॥ रम्यंजातंतदासर्वं संजातानिर्मला दिशः ॥ आददेचहुतंवन्हि र्वायवःशीघ्रगावबुः ॥ ४० ॥ गोत्रिरात्रीप्रभावाच्च राज्ञपुत्रोबभूवह ॥ पुरंदरस्यजेताच महा-धर्मपरायणः ॥ ४१ ॥ दिग्वीजयस्ययज्ञस्य कर्त्तासोपियुधि-

लाग्या, अने सुन्दर वायु त्वराथी वावा लाग्यो. ॥ ४० ॥ गोत्रिरात्रिना व्रतना प्रभावे राजाने पुत्र थयो. ते महाधर्म परायण अने इन्द्रने जीते एवो हतो. ॥ ४१ ॥ भगवान् श्रीकृष्णचन्द्र युधिष्ठिर राजाने कहे छे के-

हे युधिष्ठिर ! ए पुत्र दिग्विजय करनारो, तथा यज्ञ करीने ब्राह्मणोने पृथिवी आपनारो. महा पुन्यवान थयो. ॥ ४२ ॥ सारथी गोत्रिरात्रि वृतने आ लोकमां मनुष्यो करे छे; एटलुंज नहि, पण सर्व कार्यनी सिद्धिने माटे

छीर ॥ यज्ञांदिग्विजयंकृत्वा विप्रेभ्यश्चददौवसु ॥ ४२ ॥ तदा कुर्वंतिलोकेस्मिन् लोकाःकुर्वंतितेवृतं ॥ देवैःसर्वैःकृतंतत्र सर्व कामार्थसिद्धये ॥४३॥ कुरुष्वत्वंमहाराज भवानपियुधिष्ठिर ॥ साक्षादनंतरंमातुः कृत्वामनसिपार्थिव ॥ ४४ ॥ युधिष्ठिरो- वाच ॥ कथयस्वमहापुण्यं गोत्रिरात्रीवृतस्यवै ॥ उद्यापनवि-

स्वर्गना देवता पण करे छे. ॥ ४३ ॥ हे युधिष्ठिर महाराजा ! तमे पण ए व्रतने करो. हे पार्थ ! गायने साक्षात् माता रुप मनमां जाणीने करो. ॥४४॥ राजा युधिष्ठिर पुछे छे के,—हे श्री कृष्ण ! व्रतनी सिद्धिने माटे, महापवित्र

एवो गोत्रिरात्रि व्रतनो उद्यापन विधि मने कहो. ॥ ४५ ॥ श्री कृष्ण कहे-छे के,-हे राजा ! गोत्रिरात्रि व्रत करतां ज्यारे चोथुं वर्ष प्राप्त थाय, त्यारे त्रीजे दिवसे मध्याह्नकाळे विधिपूर्वक स्नान करवुं. ॥ ४६ ॥ देव अने

र्धीतस्य सर्वेषांवृतासिद्धये ॥ ४५ ॥ श्रीकृष्णउवाच ॥ वर्षेच-तुर्थेसंप्राप्ते गोत्रिरात्रवृतस्यवै ॥ त्रतियेदिवसेस्नायात् मध्या-न्हेविधिपूर्वकं ॥ ४६ ॥ देवान्पितृन् समभ्यर्च्य शुद्धेचस्व ग्रहेवृती ॥ रात्रौचसर्वतोभद्रं पुरयेत्सप्तमंन्नकं ॥ ४७ ॥ सार्धै-कमणसंख्याकं उत्कृष्टंसिद्धिदंखलु ॥ माषैकेनसुवर्णस्य कुर्या-

पितृनुं उत्तम प्रकारे यजन करीने, शुद्ध एवां पोताना घरमां सात प्रकार-नां अन्नथी रात्रे सर्वतोभद्र मंडळ पूरवुं. ॥ ४७ ॥ उत्कृष्ट अने सिद्धिने आपनार दोढ मण अनाज साथे एक मासानी सुवर्णनी मूर्त्ति केशव भग-

वानूनी लक्ष्मीजी सह करावची. ॥ ४८ ॥ ते मूर्त्तिने पंचामृते स्नान करावीने, चंदननुं लेपन करी, पुष्प, धूप, दीप तथा उत्तम नैवेद्यथी विधिपूर्वक पूजन कराववुं. ॥ ४९ ॥ वांशनां पात्र करावी, दृढवस्त्र, अन्न अने फळथी

त्केशवश्रीयुतं ॥ ४८ ॥ चंदनाल्लेपनैःपुष्पैः धूपादिपैस्तथोत्तमैः ॥ पंचामृतैश्चनैवेद्यै पुजयेत्विधीपूर्वकं ॥ ४९ ॥ वंशपात्राणि [illegible]र्वित पुरयत्दृढव[illegible] ॥ सहन्नेनफलैनैव देवार्थंच प्रकल्पयेत् ॥ ५० ॥ आचार्यंवरयेत्तत्र वेदवेदांगपारगं ॥ ततः प्रभातसमये होमंकृत्वाविधानतः ॥ ५१ ॥ गोत्रयंचप्र[illegible]तव्यं

पूरी देवने अर्थे कल्पवां. ॥ ५० ॥ अने वेद तथा वेदना अंगना पारने पामेला आचार्यनी वरुणी करवी. अने पछी विधिपूर्वक प्रभात समय होम करवो. ॥ ५१ ॥ व्रत सम्पूर्ण थाय त्यारे त्रण गायो आपवी. अने जो श-

क्ति ओछी होय तो, दहु दुधवाळी, सुशील तरुण अने आभूषणोए करी युक्त एवी एक गाय वाछडां सह आपवी. ॥ ५२ ॥ अने रात्रे गीत तथा वाजींत्रना कौतुकवडे जागरण करवुं. ॥ ५३ ॥ व्रत समाप्त थये ब्राह्मणोने

एकावपिसवच्छकां ॥ बहुदुग्धांसुशिलांच तरुणाभरणान्वितां ॥ ५२ ॥ रात्रौजागरणंकृत्वा ॥ गीतवादित्रकौतुकै ॥ ५३ ॥ ब्राह्मणान्भोजयेत्पश्चात् पायसान्नैःस्वशक्तितः ॥ अन्यैश्चविविधैरन्नैः तोषयेत्कमलापतिः ॥ ५४ ॥ कुर्वंतियेव्रतमिदंजगतिप्रसिद्धं पापापहंसकलचिंतितकामदंच ॥ आरुह्यचैवतुवि-

पोतानी शकती अनुसार दुधपाकनुं भोजन कराववुं अने बीजां पण नाना प्रकारनां अन्नोवडे करीने लक्ष्मीपति भगवानने प्रसन्न करवा ॥ ५४ ॥ भगवान् श्री कृष्णचन्द्र युधिष्ठिर राजाने कहे छे के-हे युधिष्ठिर ! जगत्मां

हे युधिष्ठिर ! ए पुत्र दिग्विजय करनारो, तथा यज्ञ करीने ब्राह्मणोने पृथ्वी आपनारो. महा पुन्यवान् थयो. ॥ ४२ ॥ सारथी गोत्रिरात्रि व्रतने आ लोकमां मनुष्यो करे छे; एटलुंज नहि, पण सर्व कार्यनी सिद्धिने माटे

ष्ठिर ॥ यज्ञांदिग्विजयंकृत्वा विप्रेभ्यश्चददौवसु ॥ ४२ ॥ तदा कुर्वंतिलोकेस्मिन् लोकाःकुर्वंतितेव्रतं ॥ देवैःसर्वैःकृतंतत्व सर्व कामार्थसिद्धये ॥४३॥ कुरुष्वत्वंमहाराज भवानपियुधिष्ठिर ॥ साक्षादनंतरंमातुः कृत्वामनसिपार्थिव ॥ ४४ ॥ युधिष्ठिरो-वाच ॥ कथयस्वमहापुण्यं गोत्रिरात्रीव्रतस्यवै ॥ उद्यापनवि-

स्वर्गना देवता पण करे छे. ॥ ४३ ॥ हे युधिष्ठिर महाराजा ! तमे पण ए व्रतने करो. हे पार्थ ! गायने साक्षात् माता रूप मनमां जाणीने करो. ॥४४॥ राजा युधिष्ठिर पुछे छे के,–हे श्री कृष्ण ! व्रतनी सिद्धिने माटे, महापवित्र

एवो गोत्रिरात्रि व्रतनो उद्यापन विधि मने कहो. ॥ ४५ ॥ श्री कृष्ण कहे-
छे के,-हे राजा ! गोत्रिरात्रि व्रत करतां ज्यारे चोथुं वर्ष प्राप्त थाय, त्यारे
त्रीजे दिवसे मध्याह्नकाळे विधिपूर्वक स्नान करवुं. ॥ ४६ ॥ देव अने

धीतस्य सर्वेषांवृतासिद्धये ॥ ४५ ॥ श्रीकृष्णउवाच ॥ वर्षेच-
तुर्थेसंप्राप्ते गोत्रिरात्रवृतस्यवै ॥ त्रतियेदिवसेस्नायात् मध्या-
न्हेविधिपूर्वकं ॥ ४६ ॥ देवान्पितृन् समभ्यर्च्य शुद्धेचस्व
ग्रहेवृती ॥ रात्रौचसर्वतोभद्रं पुरयेत्सप्तमंत्रकं ॥ ४७ ॥ सार्धै-
कमणसंख्याकं उत्कृष्टंसिद्धिदंखलु ॥ माषैकेनसुवर्णस्य कुर्या-

पितृनुं उत्तम प्रकारे यजन करीने, शुद्ध एवां पोताना घरमां सात प्रकार-
नां अन्नथी रात्रे सर्वतोभद्र मंडळ पूरवुं. ॥ ४७ ॥ उत्कृष्ट अने सिद्धिने
आपनार दोढ मण अनाज साथे एक मासानी सुवर्णनी मूर्त्ति केशव भग-

वानूनी लक्ष्मीजी सह करावववी. ॥ ४८ ॥ ते मूर्त्तिने पंचामृते स्नान करा-
वीने, चंदननुं लेपन करी, पुष्प, धूप, दीप तथा उत्तम नैवेद्यथी विधिपूर्वक
पूजन करावबुं. ॥ ४९ ॥ वांशनां पात्र करावी, दृढवस्त्र, अन्न अने फळथी

त्केशवश्रीयुतं ॥ ४८ ॥ चंदनालेपनैःपुष्पैः धूपादिपैस्तथो-
त्तमैः ॥ पंचामृतैश्चनैवेद्यै पुजयेत्विधीपूर्वकं ॥ ४९ ॥ वंश-
पात्राणिकुर्वित पुरयेत्दृढवस्त्रकं ॥ सहन्नेनफलैर्नैव देवार्थंच
प्रकल्पयेत् ॥ ५० ॥ आचार्यंवरयेत्त्र वेदवेदांग पारगं ॥ ततः
प्रभातसमये होमंकृत्वाविधानतः ॥ ५१ ॥ गोत्रयंचप्रदातव्यं

पूरी दवने अर्थे कल्पवां. ॥ ५० ॥ अने वेद तथा वेदना अंगना पारने पा-
मेला आचार्यनी वरुणी करवी. अने पछी विधिपूर्वक प्रभात समय होम
करवो. ॥ ५१ ॥ व्रत सम्पूर्ण थाय सारे त्रण गायो आपवी. अने जो श-

क्ति ओछी होय तो, बहु दुधवाळी, सुशील तरुण अने आभूषणोए करी युक्त एवी एक गाय वाछडां सह आपवी. ॥ ५२ ॥ अने रात्रे गीत तथा वाजींत्रना कौतुकवडे जागरण करवुं. ॥ ५३ ॥ व्रत समाप्त थये ब्राह्मणोने

एकांवापिसवच्छकां ॥ बहुदुग्धांसुशिलांच तरुणाभरणान्वितां ॥ ५२ ॥ रात्रौजागरणंकृत्वा ॥ गीतवादित्रकौतुकैः ॥ ५३ ॥ ब्राह्मणान्भोजयेत्पश्चात् पायसान्नैःस्वशक्तितः ॥ अन्यैश्चविविधैरन्नैः तोषयेत्कमलापतिः ॥ ५४ ॥ कुर्वंतियेव्रतमिदंजगतिप्रसिद्धं पापापहंसकलचिंतितकामदंच ॥ आरुह्यतेवतुवि-

पोतानी शकती अनुसार दुधपाकनुं भोजन करावयुं अने बीजां पण नाना प्रकारनां अन्नोवडे करीने लक्ष्मीपति भगवानने प्रसन्न करवा ॥ ५४ ॥ भगवान् श्री कृष्णचन्द्र युधिष्ठिर राजाने कहे छे के-हे युधिष्ठिर ! जगत्मां

प्रसिद्ध एवां आ व्रतने जे करे छे, तनो पापना पुंजनो नाश थइ जाय छे, अने तेनी मनोकामना सफळ थाय छे, अने अन्तकाळे तेने यमराजना दंडनो भय रहेतो नथी, अने ते विमानमां वेसी स्वर्गमां जाय छे. ॥ ५५ ॥

मानम-त्तमंच स्वर्गप्रयांतियमदंडभयंविहाय ॥ ५५ ॥

ईतिश्री भविष्योत्तर पुराणे श्री कृष्ण युधिष्ठीर संव दे गो-त्रिरात्र वृत तृतियोऽध्यायः ॥ ३ ॥

इतिश्री भविष्योत्तर पुराणान्तर्गत श्रीकृष्ण युधिष्ठिर संवादे गोत्रिरात्र व्रत कथायां भारद्वाज गोत्रोद्भव श्रीमन् व्यास रणछोडजी सुनु कल्याणजीकृत गुर्जर भाषान्तरे तृतियोऽध्याय. ॥ ३ ॥

॥ गोत्रिरात्रि व्रत समाप्त ॥